

УДК 338.2 : 330.15

ФОРМИ ТА ЗАСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОСТОРОВОГО УПРАВЛІННЯ ПРИРОДНО-РЕСУРСНИМИ АКТИВАМИ В УКРАЇНІ

FORMS AND MEASURES OF ORGANIZATION OF SPACIOUS MANAGEMENT OF NATURAL RESOURCE ASSETS IN UKRAINE

Вікторія МИКИТЕНКО,

доктор економічних наук,
Державна установа «Інститут економіки
природокористування та сталого розвитку
Національної академії наук України», Київ

Victoriia MYKYTENKO,

Doctor of Economic Sciences,
Public Institution «Institute of Environmental
Economics and Sustainable Development of the
National Academy of Sciences of Ukraine», Kyiv

Розроблено схему взаємозалежності й взаємодії між чотирма базовими площинами (матеріальною, соціальною, факторною та інституціональною) системи просторового управління природно-ресурсними активами в Україні. Вдосконалено структурно-логічну схему добору форм і засобів просторового управління. Поглиблено методологічно важливі положення використання методів логічного проектування та врахування детермінант процесного управління у ході визначення найвагоміших регресорів ресурсно-функціонального, організаційно-економічного та нормативно-правового впливу, застосування яких дає змогу встановити пріоритетні об'єкти докладання зусиль для раціоналізації процесів природокористування в ресурсних обмеженнях.

Ключові слова: природно-ресурсні активи, система управління, просторове управління, форми, засоби.

The scheme of interdependence and interaction between the four basic planes (material, social, factor and institutional) of the system of spatial management of natural resource assets has been developed. The structural-logical scheme of good forms and means of spatial management is improved. The methodologically important positions of using logistic design methods and taking into account the determinants of process management in the determination of the most important regressors of resource-functional, organizational-economic and regulatory-legal influence, the application of which allows the establishment of priority objects of making efforts to rationalize the processes of nature use in resource constraints.

Key words: natural resource assets, management system, spatial management, forms, means.

Постановка проблеми. Розробка дієвих форм і засобів організації просторового управління природно-ресурсними активами відповідно до чотирьох вимірних домінант стратегічного потенціалу економіки України (матеріальної, соціальної, факторної та системно-універсального функціонування) обумовлює необхідність обґрунтування стратегічного управлінського інструментарію. Зазначене передбачає, по-перше, ідентифікацію його об'єктно-процесних сутнісних характеристик та можливість застосування у замкненому циклі з посиленими вимогами до результативності використання управлінських технологій. По-друге, визначення рівня розробленості та адекватності реальним процесам національного механізму управління

природно-ресурсними активами; ефективність використовуваної на практиці управлінської технології; поширеність та інформативність комунікаційних і логістичних зв'язків у межах національного простору. І насамкінець, сприйняття суб'єктами управління різного рівня неупереджених позицій стосовно того, що вихідні положення теорій макро- і мікроекономіки наразі не в змозі об'єктивно відтворювати та обґрунтовувати сучасні закономірності функціонування будь-яких систем, взаємозв'язки між ними та зміни у фазових траєкторіях розвитку. Неупередженість наведеної триади підтверджується дотриманням [1]: домінант структурно-інформаційної надійності складних систем; принципів реалізації економічної функції максимізації результативності при раціоналізації витрат у

межах нерівноважних соціально-економічних систем; положень розбудови та використання когнітивно-інформаційної моделі функціонування інформаційних потоків із урахуванням перспектив розвитку сучасного бізнесу в межах державних утворень.

Наведене вище свідчить, що для розвитку економіки природокористування у контексті розбудови чинної моделі державного впливу на процеси модернізації природно-господарської сфери необхідно сформулювати передусім управлінські інновації, технології управління відповідного типу, розроблені з урахуванням сучасних вимог до кількісних характеристик оцінки ефективності природокористування.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Вихідні положення методологічних засад просторового управління природно-ресурсними активами відображені у роботах вітчизняних й іноземних дослідників: О.М. Алімова, І.К. Бистрякова, Б.М. Данилишина, С.І. Оліферука, М.А. Хвесика, Л.Г. Чернюк та інших [2–4]. Цей доробок і став підґрунтям для системного опрацювання елементарних компонент стратегічного потенціалу України та формування сучасної системи просторового управління природно-ресурсними активами. Проте у науковій літературі недостатньо уваги приділено обґрунтуванню інноваційної управлінської технології з метою раціоналізації такого підходу. Тож виникає необхідність розробки оптимального комплексу форм і засобів

організації; організаційно-логічної схеми взаємозалежності та взаємодії чотирьох конститутивно-ключових площин (матеріальної, соціальної, факторної та інституціональної) в межах відповідної управлінської системи; структурно-логічної схеми визначення форм і засобів просторового управління природно-ресурсними активами в Україні процесно-замкненого типу.

Мета статті полягає в проєктивному обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо визначення схем й алгоритмів добору найбільш ефективних форм та засобів для організації просторового управління природно-ресурсними активами в Україні в ресурсних обмеженнях.

Виклад основного матеріалу. З урахуванням досвіду розробки та реалізації на практиці різного стратегічного інструментарію (політик), а також оцінювання результативності запровадження вказаного комплексу управлінських засобів у контексті формування, нарощення, транслявання та раціоналізації стратегічного потенціалу економіки України пропонуємо алгоритм, згідно з яким можливо визначити оптимальні форми і засоби просторового управління природно-ресурсними активами на сучасному етапі її розвитку. Його реалізація передбачає п'ять функціональних етапів – блоків завдань, розв'язати які можливо за допомогою комплексу управлінських, організаційно-економічних і кваліметричних рішень (табл. 1).

Таблиця 1

Алгоритм визначення оптимальних форм і засобів просторового управління природно-ресурсними активами в Україні процесно-замкненого типу*

Блок	Організаційно-економічні та кваліметричні процедури
1. Встановлення вимог до результативності використовуваних на практиці форм і засобів просторового управління	Встановлення вимог до ефективності використовуваних форм і засобів просторового управління природно-ресурсними активами. Розбудова типового макета алгоритму визначення за наслідками формалізації цілей кожного з чотирьох просторів (матеріального, соціального, факторного, інституціонального). Ідентифікація умов функціонування національної соціально-економічної системи для забезпечення переходу сталого розвитку держави та її регіонів
2. Формування сценаріїв розвитку подій за наслідками просторового управління	Формування сценаріїв реалізації оптимізаційного комплексу засобів просторового управління природно-ресурсними активами. Стандартизація стратегічного набору різнопланових політик з метою ефективної реалізації відповідного типу управлінської технології (замкненого об'єктно-процесного типу)

СТАЛЕ ВИКОРИСТАННЯ, ОХОРОНА Й ВІДТВОРЕННЯ ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Продовження табл. 1

Блок	Організаційно-економічні та кваліметричні процедури
3. Обґрунтування процесно-замкненої технології управління	Обґрунтування процесно-замкненої технології просторового управління природно-ресурсними активами. Уточнення змісту й спрямованості логістичних зв'язків та когнітивно-інформаційних параметрів розвитку кожного об'єкта. Визначення резервів усіх компонент чотиривимірного простору та їхніх можливостей за наслідками активізації діяльності при розбудові альтернативи інформаційних мереж
4. Розробка багаторівневої системи показників та прикладного інструментарію	Обґрунтування: багаторівневої структури відносних показників (упереджуючих) оцінки-прогнозування результативності управління просторовою системою природно-ресурсних активів в Україні; прикладного інструментарію (універсальних модельних рішень, лінійок ідентифікації) для формування оптимального комплексу управлінських засобів (на основі єдиного критерію оцінки результативності)
5. Експериментальна перевірка комплексу засобів просторового управління	Дослідно-експериментальна перевірка на адекватність розробленого інформаційно-методичного забезпечення, схем, моделей і алгоритмів із обґрунтуванням (коригуванням, уточненням) вимог до вимірів ефективності просторового управління природно-ресурсними активами в Україні в умовах ресурсних обмежень. Якщо за результатами дослідно-експериментальної перевірки достатній рівень ефективності не підтверджено, необхідно повторити передбачені процедури за блоком 1

*Джерело: систематизовано автором [5].

Репрезентовану (й апробовану на практиці) схему обґрунтування форм і засобів просторового управління природно-ресурсними активами в Україні процесно-замкненого типу відтворено у вигляді організаційно-логічної послідовності. Зазначимо, що виконання комплексу організаційно-економічних та економетричних процедур відповідно до схеми алгоритму дасть змогу: сформувати нові (вдосконалити існуючі) когнітивно-інформаційні системи та логістичні мережі між елементами чотиривимірного простору; здійснити раціоналізацію поділу/перерозподілу різних ресурсів і резервів за рахунок цілеспрямування оптимізованих комунікаційних та логістичних потоків; ініціювати умови в межах системи просторового управління природно-ресурсними активами з генеруванням нового комплексу системних ознак у контексті забезпечення переходу держави та її регіонів до сталого розвитку.

Доцільно виділити два пріоритетні прикладні бінарні завдання, які потребують розв'язання, а саме:

- визначити та обґрунтувати типовий комплекс політик просторового управління

природно-ресурсними активами (стратегічний інструментарій), що становитиме основу формування (виявлення конститутивно-ключових регресорів) багатовимірної системи відносних (упереджуючих) показників оцінювання-прогнозування ефективного просторового управління природно-ресурсними активами в Україні;

- розробити базовий управлінський інструментарій процесного типу та визначити ключові площини недостатньо вивчених зрізів функціонування мета-простору нашої держави, що уможливить обґрунтування оптимізаційного складу методів і засобів із метою їх інкорпорації як важелів і регуляторів до механізму формування просторової управлінської системи з метою її реалізації в сучасних умовах господарювання.

Вирішення у бінарній площині окреслених вище пріоритетних (для надійного функціонування національної соціально-економічної системи та подальшої її трансформації із набуттям ознак стійкості) завдань обумовлює необхідність: урахування досвіду використання управлінських інструментів процесного типу, а також визначення більш результативних із них;

використання найбільш прогресивних технологій стратегічного менеджменту (інформаційного та процесного проектування) для обґрунтування стратегій щодо просторового управління природно-ресурсними активами в Україні в ресурсних обмеженнях; використання саме процесної методології стратегічного управління у сфері природокористування [6].

Згідно з останньою передбачено паритетність: а) розробки моделі комунікацій; місії; ключових компетенцій; відповідного типу механізму (у контексті поставленого завдання – формування просторової системи управління природно-ресурсними активами); б) обов'язкового використання технологій бенчмаркінгу, реінжинірингу процесів, ідентифікації та моніторингу; в) існування (реалізація дії) двох типів систем, а саме: управління якістю (тобто комунікаційних зв'язків) та просторового регулювання; г) застосування технологій управління за результатами, інтелектуальним потенціалом; сценарного планування.

На основі *методів логічного проектування* (МЛП) й інтерпретації [7] та детермінант процесного управління обґрунтовано перелік найбільш вагомих регресорів ресурсно-функціональної дії на формування і розвиток просторової управлінської системи щодо природно-ресурсних активів в Україні.

Зокрема, визначено 38 деструктивних чинників ресурсно-функціональної природи (у тому числі системно-універсальні й технологічні потенційно-факторні детермінанти). Найбільш суттєвими (деструктивний вплив яких на процесний управлінський інструментарій становить 11,0–12,0 балів) є такі:

- відсутність науково обґрунтованих моделей просторового управління; єдиних критеріїв оцінки-прогнозування його ефективності; варіативного моделювання, механізмів упередження загроз і ризиків; єдиного ланцюга об'єктивізації вимірів результативності; досвіду бізнес-планування, реінжинірингу, білінгу проектів; об'єктивного інформаційно-методичного апарату для діагностики й визначення проектів; об'єктивних оцінок природного багатства;

- недостатньо діяльна політика управління природно-ресурсними активами; некоректність застосовуваних у макромоделях стратегічного управління

методів оцінки результативності; недосконалість організаційної, комунікаційної та інституційної структур управління, технологічного й економічного прогнозування наслідків управління; неадекватність змісту специфічних функцій корелятивів; нехтування положеннями системного, процесного й об'єктно-цільового підходу під час розробки сценаріїв наслідків застосування технологій управління природно-ресурсними активами.

Встановлено, що ефективне просторове управління (у ресурсно-функціональній площині) обумовлене: реалізацією дії (за наслідками упровадження в практику господарювання) загальної управлінської системи (вагомість 35,7); дієвістю сформованої (розбудованої, спроектованої тощо) комунікаційної моделі (30,9) та механізму обґрунтування просторової системи управління природно-ресурсними активами (30,9).

Визначено 12 організаційно-економічних чинників, проектна інтерпретація яких дала змогу встановити, що ефективне просторове управління природно-ресурсними активами залежить від структури і базових елементів такої системи (7,7), а також обов'язкового застосування на практиці управління технологій бенчмаркінгу (7,1). При цьому нормативно-правових чинників деструктивного впливу сформульовано 10. Згідно з аналізом останніх установлено, що у сфері управління природно-ресурсними активами результат переважно залежить від ключових компетенцій суб'єктів управління, які опікуються цими проблемами (15,6), і, відповідно, від рівня сформованості (термінів запровадження у практику господарювання) загальної системи просторового управління (9,3).

Запропонований підхід дасть змогу спрямувати діяльність як корелятивів, так і суб'єктів управління різного рівня на формування (а також удосконалення та адаптацію до умов функціонування) системи просторового керування природно-ресурсними активами (об'єктно-процесного типу), змістовність детермінант якої покладено в основу алгоритму (процесно-замкненого типу) та схем (див. табл. 1). За результатом проектних процедур встановлено п'ять пріоритетних об'єктів локалізації зусиль для ефективного управління (процесного) природно-ресурсними активами (табл. 2):

Таблиця 2

Вплив деструктивних чинників на результативність реалізації інструментарію просторового управління в Україні

Деструктивні фактори впливу на результативність просторового управління	Усталені управлінські засоби підвищення результативності просторового управління природно-ресурсними активами												Показник деструктивного впливу на результати використання засобів
	Визначеність та розробленість				Обов'язкове використання			Існування (дія) системи		Використання технологій			
	кому-нікаційної моделі	місії	ключових компетенцій	механізму формування просторової системи	бенч-маркінгу	реін-жині-рингу процесів	ідентифікації та моніторингу	просторового управління	управління якістю	управління за результатами	управління інтелектуальним потенціалом	сценарного планування	
Абсолютні значення: сприйнятливість інструментарію до впливу	44,8	42,7	48,6	44,7	42,5	41,7	41,7	52,7	42,1	42,8	39,0	39,0	522,3
Відносні значення: сприйнятливість інструментарію до впливу	8,4	8,1	9,9	8,4	8,1	8,0	8,0	10,1	8,0	8,1	7,4	7,5	100,0
Розмірність показника ідентифікації за використання засобів і методів логічного проектування й інтерпретації									Відносне значення		Абсолютне значення		
Загальні виміри деструктивного впливу на управлінський інструментарій та результативність управління природно-ресурсними активами									100,0		522,3		
Ресурсно-функціональні чинники деструктивного впливу, у т. ч. техніко-технологічні перешкоди та їх вплив;									66,7		348,0		
недосконалість і недовірність функціоналів корелянтів та їх здатностей									13,7		71,3		
									53,0		276,7		
Нормативно-правові чинники деструктивного впливу									17,8		92,9		
Організаційно-економічні чинники деструктивного впливу									15,6		81,4		

I – удосконалення системи просторового управління; II – чіткість визначення ключових компетенцій суб'єктів управління; III та IV – сформованість комунікаційної моделі та механізму обґрунтування просторової системи відповідного типу; V – використання засобів і методів, передбачених технологією управління за результатами. Вважаємо, що наведений перелік не є вичерпним, однак на сучасному етапі як ендогенний конститутивно-

ключовий агент сприяє трансформації наявних суспільно-політичних та соціально-економічних умов українського державотворення.

Зазначимо, що досягнення цілей у площині управління природно-ресурсними активами передбачає використання засобів проектування логістичних та комунікаційних систем (мереж), котрі, як відомо [8], можна розподілити за пріоритетністю на три класи (табл. 3).

Таблиця 3

Засоби проектування логістичних та комунікаційних систем у контексті ефективного управління природно-ресурсними активами в Україні

Аналітичні	Імітаційні	Оптимізаційні
Слід застосовувати для системної оцінки й аналізу логістичних та комунікаційних систем і мереж. Базуються на стандартних процедурах обчислення та формалізації. З їх допомогою розглядають динаміку логістичних (або ж комунікаційних) процесів і операцій в умовах визначеності у разі зростання рівня ризику	Варто використовувати під час проектування спрямованості, режимів і характеристик логістичних і комунікаційних систем, що діють в умовах невизначеності. Це дає змогу обґрунтовувати декілька альтернатив управлінських рішень. Найбільш ефективні вони за умови, коли параметри (фактори) логістичної системи чи комунікаційної мережі є випадковими величинами (останні підпорядковуються різним законам розподілу), а матеріальні, когнітивно-інформаційні та супутні потоки – це випадкові стаціонарні й нестаціонарні процеси в межах певного простору взаємозалежностей і взаємодії (вирішується за допомогою засобів геометричної економетрики)	Спираються на різні види програмування (лінійне, нелінійне, цілочисельне, динамічне тощо), які деталізовано у відповідних розділах дослідження операцій. Проектування логістичних і комунікаційних систем (мереж) за допомогою оптимізаційних методів та засобів застосовується в процесі вирішення завдань конфігурації ланцюгів взаємозв'язків, поставок (розміщення об'єктів інфраструктури, виробництв, глобальних інформаційних мереж, терміналів й ін.); вибору більш раціональних схем транспортування (інформування, трансляції, трансформації тощо); розв'язання виробничо-транспортних (або ж складських) завдань; формування стратегій управління інформаційним потенціалом, запасами, видобутком ресурсів у багаторівневих логістичних системах

Рішення щодо застосування їх у практиці управління обов'язково повинно ухвалюватися з метою визначення (на першому етапі), а за результатами їх ідентифікації – упередження (усунення) ризиків та загроз у сфері природокористування. Оскільки внаслідок неефективного управління природно-ресурсними активами в Україні за роки незалежності виконання суб'єктами

управління своїх цільових функцій та обов'язків національна соціально-економічна система (а в її межах логістичні й комунікаційні мережі) набула ознак нестійкості та ненадійності функціонування. Крім зазначеного, слід звернути увагу і на рівень відкритості ключових компетенцій суб'єктів управління у сфері природокористування до впливу деструктивних факторів (див. табл. 2).

Відтак як і генерування умов щодо нарощення конкурентних переваг чи збереження конкурентних позицій певного природно-ресурсного активу (у внутрішньому чи зовнішньому вимірах), так і процеси раціоналізації їх використання (чи освоєння) зазнають змін у разі запровадження цільового коригуючого впливу за рахунок реалізації певного виду політики (або ж раціонального типового комплексу стратегічного інструментарію). До того ж їхня дієвість наразі обумовлена наявністю такого ж переліку системно-універсальних деструктивних чинників, усунення яких підпорядковане лише діяльності корелянтів державного та регіонального управління.

Висновки. Отже, аналіз сучасних умов просторового управління природно-ресурсними активами в Україні у процесно-замкненому циклі реалізації сформованого комплексу засобів і методів, оцінка вагомості впливу на результативність та процесний інструментарій деструктивних факторів, наявних в організаційно-економічній, ресурсно-функціональній і нормативно-правовій сфері, свідчать, що досягти ефективного регулювання природно-ресурсних активів можливо за умов розбудови сучасної системи просторового управління; чіткого визначення ключових компетенцій його суб'єктів; розробки комунікаційної моделі та механізму формування просторової системи; використання засобів і методів, передбачених технологією управління за результатами (під час запровадження білінгвових систем, технологій бенчмаркінгу та моніторингу для обґрунтування й добору найбільш прогресивних проектів і програм у сфері природокористування із їх інкорпорацією до стратегії соціально-економічного розвитку України).

На жаль, доводиться констатувати, що, крім наведених чинників та деструктивних факторів впливу на управління природно-ресурсними активами в Україні, існує низка суб'єктивних суспільно-політичних проблем та перешкод, які стримують досягнення цілей у досліджуваній площині. Проте вагомості їх впливу, як й існування загалом, практично неможливо елімінувати. Тому надалі зосередимо системні дослідження на деталізації недостатньо вивчених зрізів суспільної, управлінської, фінансово-економічної, техніко-технологічної,

організаційної та правової трансформації національної соціально-економічної системи, що можуть коригуватися суб'єктами управління різного рівня. Їх усунення чи принаймні часткове стримування сприятимуть виявленню шляхів ефективної розбудови в Україні просторової системи управління природно-ресурсними активами в ресурсних обмеженнях. Установлюючи домінуючу роль природно-ресурсних активів у процесах формування потенціалу сталого розвитку, трансформаційні процеси можливо використати у світогосподарській системі (хоча технологічний розрив між Україною та державами-лідерами кардинально вплинув на структуру і зміст технологій стратегічного управління) на користь національної економіки. Однак при цьому слід відмовитися від сприйняття просторового управління за домінантами ретроспективних методологічних підходів до розбудови й визначення його сутності.

Список використаних джерел

1. Пампуро В.И. Структурная информационная теория надёжности сложных систем: [монография] / В.И. Пампуро; отв. ред. Г.Г. Счастливый; Институт электродинамики НАН Украины. – К.: Наукова думка, 2003. – 328 с.
2. Чернюк Л.Г. Сутність і структура економічного простору / Л.Г. Чернюк, М.І. Фащевський // Продуктивні сили України. – 2006. – № 1. – С. 20–31.
3. Просторовий розвиток регіону: соціально-економічні можливості, ризики і перспективи: [монографія] / за ред. д.е.н., проф. Л.Т. Шевчук; НАН України, Інститут регіональних досліджень. – Л., 2011. – 256 с.
4. Оліферук С.І. Економічний простір: сутність, ознаки та структура / С.І. Оліферук // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 6(133). – С. 74–79.
5. Бистряков І.К. Управління природно-ресурсними активами в системі стратегічного потенціалу економіки [Електронний ресурс] / І.К. Бистряков, В.В. Микитенко // Економіка, управління, інновації: електронне наук. фах. вид. – Житомир: Житомирський державний університет ім. І. Франка, 2018. – № 2(25). – (Серія «Економічні науки»). – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2018_2_8.
6. Репин В.В. Процессный подход к стратегическому управлению.

Моделирование бизнес-процессов : [монографія] / В.В. Репин, В.Г. Елиферов. – 5-е изд. – М. : Стандарты и качество, 2010. – 354 с.

7. Потенціал сталого розвитку України на шляху реалізації інтеграційного вибору держави : [монографія] / [О.М. Алимов, О.О. Демешок, І.В. Драган та ін.]. – К. : ДУ ІСПСР НАН України, 2014. – 520 с.

8. Ананко І.М. Процес проектування логістичних систем [Електронний ресурс] / І.М. Ананко // Економіка транспортного комплексу. – 2015. – Вип. 26. – С. 66–75. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ektk_2015_26_7.

References

1. Pampuro, V.Y. (2003). *Strukturalnaia ynformatsionnaia teoryia nadiozhnomy slozhnykh system* [Structural Information Theory of Reliability of Complex Systems]. Kyiv: Institute of Electrodynamics of the NAS of Ukraine [in Ukrainian].

2. Fashhevskij, M.I., & Chernyuk, I.G. (2006). Sutnist i struktura ekonomichnogo prostoru [The essence and structure of the economic space]. *Produktivni sili Ukraïni*. 1, 20–31 [in Ukrainian].

3. Shevchuk, L.T. (2011). *Prostorovij rozvitok regionu: socialno-ekonomichni mozhlivosti, riziki i perspektivi* [Spatial development of the region: socio-economic opportunities, risks and prospects]. Lviv: Institute of Regional Research named after M.I. Dolishniy of the NAS of Ukraine [in Ukrainian].

4. Oliferuk, S.I. (2012). Ekonomichnij prostir: sutnist, oznaki ta struktura [Economic

space: essence, features and structure]. *Formuvannya rinkovix vidnosin v Ukraïni*. 6 (133), 74–79 [in Ukrainian].

5. Bystriakov, I.K., & Mykytenko, V.V. (2018). Upravlinnia pryrodno-resursnyu aktyvamy v systemi stratehichnoho potentsialu ekonomiky [Management of natural resource assets in the system of strategic potential of the economy]. *Ekonomika, upravlinnia, innovatsii*. – Zhytomyr: Vydavnytstvo Zhytomyrs'koho derzhavnogo universytetu im. I. Franka. 2 (25) Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2018_2_8 [in Ukrainian].

6. Repin, V.V., & Eliferov, V.G. (2010). *Processnyj podhod k strategicheskomy upravleniju. Modelirovanie biznes-processov* [Process approach to strategic management. Modeling of business processes:]. Moskva: Standarty i kachestvo [in Russian].

7. Alymov, O.M., & Demeshok, O.O., & Drahan, I.V., et al. (2014). *Potentsial staloho rozvytku Ukrainy na shliakhu realizatsii intehratsijnoho vyboru derzhavy* [Potential of steady development of Ukraine is on the way of realization of integration choice of the state]. Kyiv: Public Institution "Institute of Environmental Economics and Sustainable Development of the National Academy of Sciences of Ukraine" [in Ukrainian].

8. Ananko, I.M. (2015). Protses proektuvannia lohistychnykh system [The process of designing logistics systems]. *Ekonomika transportnoho kompleksu*. 26, 66–75 Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ektk_2015_26_7. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 17 червня 2018 року